

Dönem : 3
Toplantı : 4

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 701 e | nci ek

13.7.1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların İnfazı hakkındaki Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Sinop Milletvekili Hilmi Biçer ile Kars Milletvekili İ. Hakrı Alaca'nın, 647 sayılı Cezaların İnfazı hakkındaki Kanunun 4 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifleri ve Adalet Komisyonları raporları (1/592, 2/778, 2/779)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi

Sayı : 71-351/363

14 . 1 . 1972

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 12 . 1 . 1972 tarihinde kararlaştırılan «13 . 7 . 1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların infazı hakkındaki Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı» ve gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur. Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

Prof. Dr. Nihat Erim
Başbakan

13 . 7 . 1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların infazı hakkındaki Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı

GEREKÇESİ

Cezalandırma ve cezaların infazı alanında; ibret olma toplumun intikam duygularını tatmin gibi esasları dikkate alan eski anlayış yerine; suçlunun kişiliğine ruh ve karakter yapısına istidat ve yeteneklerine uygun düşebilecek terbiye, eğitim veya çalıştırma yollarıyla bir daha suç işlemesini önleyecek şekilde ıslahı ve topluma yararlı bir unsur olarak jadesinin sağlanması için infazın tedrici bir şekilde yumuşatılması ilkelerini benimsemiş bulunan çağımız görüşlerine uygun olarak;

- Cezaların şahsileştirilmesi prensibine paralel şekilde infazın da şahsileştirilmesi,
- Çeşitli mahzurları müşahade edilmiş bulunan hücre sisteminin kaldırılması,
- Hakkında uygulanması gereken ıslah rejimini tâyin için hükümlünün davranış ve ahlakî eğilimlerinin tespitine imkân verecek bir müşahade devresinin tesisi,
- Kapalı infaz kurumları yanında yarı açık ve açık infaz kurumları sayılarının artırılması,
- Süratle çoğalmakta olan hükümlü adedi, yanında, malî kaynakların daha verimli kullanılması, infaz kurumlarındaki insangücünün değerlendirilmesi ve çalışmanın bütün kötülükleri önleyecek bir ıslah vasıtası olduğu esnasından hareketle, hükümlülerin tamamına şâmil bir çalışma sisteminin ihdası,

- f) Bâzı hallerde hükümlülere izin verilmesi,
g) Suçlunun bir oto kontrol içinde ıslahına imkân verilmesi ve ceza infaz kurumlarının bu günkü durumu ve ıslah olanaklarımız bakımından kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların mahzurlarını gidermek için icabında bu cezalar yerine para cezası veya bâzı tedbirlerin uygulanması,
h) Cezaların ertelenmesi imkânlarının çoğaltılması amacıyla cezanın nev'ine ve miktarına göre erteleme hadlerinin artırılması,
ı) Adli sicildeki hükümlülük kayıtlarının belli süreler sonunda ve belli şartlar altında silinmesi imkânının sağlanması,
i) İnfaz kurumlarında ıslah ilkesine uygun ve yetenekli personel istihdamı ve bu kurumlarda özel servisler kurulması,
k) Her hükümlünün hükümlülük süresi ne olursa olsun şartla salıverilme hükümlerinden yararlandırılması,

Gibi esasları gerçekleştirmek suretiyle infaz hukukumuzda yeni bir vechhe ve düzen veren cezaların infazı hakkındaki kanun yürürlüğe girdiği tarihten bu yana uygulamasında genellikle olumlu sonuçlar vermiş olmasına rağmen bâzı hükümlerinin müeyyideden yoksun olması ve toplumumuzun kanunda öngörülen bâzı tedbirlerin gereğince uygulanmasına imkân verecek şekilde henüz örgütlenmemiş bulunması gibi nedenlerle uygulanamadığı; bilhassa para cezasının tahsili usulü hakkında getirilmiş bulunan yeni esasların bu cezaların tahsilini güçleştirdiği para cezasını, ödemeye malî gücü müsaidolmayanlar bakımından bu tür cezaların tamamıyla etkisiz kaldığı malî gücü müsaidolanların da cezayı kendiliklerinden ödemeye yanaşmamaları ve bu konuda kanunda öngörülen tedbirin de kifayetsiz bulunması sebebiyle para cezası hükümlüleri aleyhine yine bu kanuna göre açılan binlerce dâvanın bilhassa büyük merkezlerde asliye ceza mahkemelerinin son derece mahmûl hale soktuğu, tahsil güçlüğü'nün binlerce infaz evrakının Cumhuriyet savcılıklarında birikmesine yol açtığı; diğer taraftan para cezalarının hapse tahvil edilememesi ilkesi kısa süreli hürriyeti bağlayıcı ceza ile külliyetli miktarda para cezalarını gerektiren suçların artmasına sebebiyet verdiği; diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümlerinin uygulanamayacağına dair kanunun geçici 4 nci maddesi hükmünün meydana getirdiği sonuçların askerî yargı alanındaki uygulaması askerlik hizmeti icaplarına uygun düşmediği ve askerî disiplin işlemlerini olumsuz şekilde etkilediği gibi para cezasının sureti tahsili hakkında özel kanunlarda mevcut bâzı hükümleri de kaldırmış olması çeşitli sakıncalar doğurmuş bulunduğu cihetle, sözü geçen kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna ek maddeler eklenmesi hakkındaki bu kanun tasarı hazırlanmış bulunmaktadır.

Madde gerekçeleri

Madde 2. — Askerî suçlardan dolayı asker kişiler hakkında verilen ölüm cezalarının kurşuna dizilmek suretiyle infazını âmîr bulunan 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun 20 nci ve 353 sayılı Askerî Muhakemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 245 nci maddeleri hükümlerinin saklı tutulması ve böylece askerî yargıda uzun zaman uygulanan benimsenmiş olan bir askerî infaz usulünü devam ettirmek için maddeye son fıkra ilâva edilmiş ve madde dâl itibarıyla sadeleştirilmiş ve yeniden redakte edilmiştir.

Madde 4. — Maddenin 1 numaralı bendinde hürriyeti bağlayıcı cezadan çevrilen para cezasının cürüm veya kabahatten mütevellit olup olmadıklarının belirtilmesi amacıyla söz konusu bende (hafif) ve (ağır) ibareleri ilâve edilmiş, beher gün hapis veya hafif hapis karşılığı hesabı gereken miktarlar paranın bugünkü satınalma gücü nazara alınmak suretiyle artırılmış, hürriyeti bağlayıcı ceza yerine Devlet, belediye ve İktisadî Devlet Teşekküllerinde çalıştırmayı öngören ikinci bent hükmü uygulama olanağı bulunmadığı cihetle metinden çıkarılmış, taksirli cürümlerde hükmolunan hürriyeti bağlayıcı cezanın ancak para cezasına çevrilebileceği esası getirilmiş, müeyyideden yoksun olan diğer bent hükümler ilâve fıkra ile müeyyideye bağlanmış, rütbeli ve

ya rütbesiz asker sıfatını taşıyan kimselere maddenin 4 ve 5 numaralı bendi hükümlerinin uygulanması askerî hizmet icaplarına uygun düşmediği ve askerî disiplini zedeleyebilecek nitelikte bulunduğu cihetle ilâve edilen bir fıkra ile bu madde hükümlerinin sırf askerî suçlar ile askerî disiplin suçlarında ve maddenin 3 ve 4 numaralı bendi hükümlerinde subaylar askerî memurlar ve assubaylar hakkında uygulanmaması sağlanmıştır.

Madde 5. — Tasarının genel gerekçesinde değinilmiş bulunan nedenlerle para cezasının tarif, tespiti ve yerine getirilmesi esaslarına ilişkin 5 nci maddenin 5 ve müteakip fıkraları metinden çıkarılmış ve Türk Ceza Kanununun 19 ncu maddedeki eski esaslara rücu edilmiştir. Tasarıdaki 5 nci maddenin 5 ve müteakip fıkraları Türk Ceza Kanununun sözü geçen maddesinin 2 ve müteakip fıkralarının tekrarıdır. «Ağır para cezası 10 liradan 25 bin liraya kadar tayin olunacak bir paranın Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir. Nüspî para cezalarının yukarı haddi yoktur.» şeklindeki tarif Ceza Kanununun söz konusu maddesinde ibka edilmiş; tasarıya aktarılan 19 ncu madde hükümlerinde lüzumsuz görülen iki kayıt metinden çıkarılmış ve 3 lira yerine 10 liranın bir gün hapse bedel tutulması öngörülmüştür.

Madde 6. — Kanunun 6 nci maddesi tasarıya aynen alınmış ilâve edilen 2 nci fıkra ile suçun işlendiği tarihte henüz 18 yaşını ikmal etmemiş küçükler ile 70 yaşına varmış ihtiyarların çarpıtıldıkları hürriyeti bağlayıcı cezaların daha geniş imkânlar içerisinde ertelenebilmesini teminen yaş kademelerine göre cezaların ertelenme hadleri yükseltilmiş ve son fıkra ile de askerî yargı alanında ertelemeye ilişkin bâzi hükümler saklı tutulmak istenmiştir.

Madde 9. — Genellikle 6 ayı geçmeyen kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların infazına müsaait birer müessesese olarak kurulmuş bulunan askerî cezaevlerinin sınıflandırılmasına ve burarlarda cezası infaz olunanların ayrıca müşahadeye tabi tutulmalarına zaruret görülmediği cihetle bu maddeye ilâve edilen son fıkra ile askerî cezaevlerinin sınıflandırılmaması ve cezaları burarlarda infaz edilenlerin müşahadeye tabi tutulmamaları esası getirilmiştir.

Madde 14. — Maddede yapılan değişiklikle izin müessesesi yeniden tanzim edilmiş izinden dönmeyenler ile izin süresini geçirmiş bulunan hükümlülerin fiilleri suç sayılmış, şartla salıverilmedeki iş arama izni de yeni esaslara bağlanmak suretiyle sistematik bakımdan 19 ncu maddeden bu maddeye aktarılmış bulunmaktadır.

Madde 18. — Maddenin ilk fıkrasındaki hürriyeti bağlayıcı cezalar yanına emniyet tedbirleri de ilâve edilmiş ve eklenen fıkra ile hürriyeti bağlayıcı cezaları infaz veya affolunup da ayrıca mahkûm buldukları emniyeti umumiye nezareti altında bulundurulma cezalarının yerine getirilmesi veya şartla salıverilmekten sonra haklarında Türk Ceza Kanununun 28 nci maddesinin 3 ve 4 numaralı bentlerinin uygulanması gereken yabancılardan her türlü şahsî hak ve varsa para cezası ve yargılama giderlerini ödeyenlerin istekleri üzerine yurt dışına çıkarılmalarına ve millî menfaatler zaviyesinden yurtda kalmaları sakıncalı görülenlerin de Cumhuriyet Savcısının talebi ile hudut dışı edilebilmeleri imkânı sağlanmak istenmiştir.

Madde 19. — Devre sistemlerini kaldıran ve getirdiği diğer yeniliklere tasarının genel gerekçesinde temas edilmiş bulunan 647 sayılı Kanun ile yeniden düzenlenmiş bulunan şartla salıverilme müessesesinin beş yılı geçen uygulamasında 19 ncu madde metninin çeşitli şekilde yorumlandığı bu sebeple de uygulamada birlik sağlanamadığı; bilhassa bâzi mahkemelerce ceza evinde geçirilmesi gereken sürenin tamamının iyi halle geçirilmesi gerektiği yolundaki anlayış, süresi uzun olan hürriyeti bağlayıcı cezalarda tek bir disiplin cezası almış olan hükümlünün bu haktan yararlanamamasına ve müebbet ağır hapis cezasında ise hükümlünün ölüncüye kadar cezaevinde kalmasına ve dolayısıyla, ıslâh siyaseti bakımından zararlı olacak şekilde hükümlünün her türlü umudunun yok olmasına sebebiyet verdiği ve iyi hal konusundaki tüzük hükümlerini işlemeze hale soktuğu cihetle maddenin ilk fıkrası yeniden tanzim edilmiş ve yeni tanzim tarzına göre şartla salıverilme başlıca iki hususun tahakkukuna bağlı tutulmuştur. Bunlardan birincisini hükümlülük süresinin muvakkat hürriyeti bağlayıcı cezada 2/3'nün, müebbet ağır hapiste 24 yılının geçilmiş olması, ikincisini ise, bu sürenin ikmalî anında hükümlünün tüzüğe göre iyi halli hükümlü niteliğinde bulunması hususları teşkil etmektedir.

Bu sebeple fıkra yeniden kaleme alınmış, son zamanlarda bilhassa açık ve yarı açık infaz kurumlarında artan firar olaylarını kısmen önleme amacıyla firar eden hükümlülerin şartla salıverilmeden istifade süresini azaltan yeni esaslar getirilmiş, iş arama iznine taallük eden 8 nci fıkra hükmü sistematik bakımdan izin işlemlerini tanzim eden 14 ncü maddeye aktarılmış ve madde dül itibarıyla sadeleştirilmiştir.

Madde 2. — Ek madde birle sırf askerî suçlar ile disiplin suçları ayırık olmak üzere askere alınmadan veya askerlikleri sırasında işledikleri bir suç sebebiyle haklarında kısa süreli hürriyeti bağlayıcı ceza yerine bu kanunun 4 ncü maddesinin 4 ve 5 numaralı bentlerinde haklarında tedbir uygulanmış yedeksubay, er ve erbaşlar için bu tedbirlerle alehtlak para cezalarının yerine getirilmesinin askerlik hizmetleri sonuna bırakılması sağlanmak istenmiştir.

Madde 3. — Geçici madde dörtle bu maddeye ilâve edilen 2 nci fıkra ile mahkemelerce hükümlenmiş bulunmasına rağmen tazmini nitelikteki para cezalarının takibi için bâzı idarelere tanınmış olan takip yetkisinin kaldırılmadığı açıklığa kavuşturulmuştur.

Madde 4. — Geçici madde sekizle bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce işlenmiş olan suçlardan dolayı hükmedilmiş ve edilecek olan para cezalarının tahsil usulü düzenlenmiştir.

Madde 5. — Kanunun yürürlük tarihi açıklanmıştır.

Madde 6. — Yürütmeye ilişkin hükümdür.

Sinop Milletvekili Hilmi Biçer'in, 647 sayılı Cezaların infazı hakkındaki Kanunun 4 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi (2/778)

6 . 12 . 1972

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

647 sayılı Cezaların infazı hakkındaki Kanunun 4 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi ile gerekçesini arz eder, derin saygılarımı sunarım.

Sinop
Hilmi Biçer

GEREKÇE

Ekseri memleketlerin ceza ve infaz siyasetlerinde beliren gelişmeler sonucu, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların yararsız olduğu tespit edilerek bu ceza yerine kâim olmak üzere cezaevi dışında suçunun ıslahı için gerekli tedbirler vazedilmiştir.

647 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin son fıkrasında belirtildiği üzere, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların azamî haddi altı ay olup, şartla salıvermeden istifade halinde bu süre dört ay ve daha az cezalarda ise icabında iki güne kadar inebilmektedir. Bu kısa süre içerisinde hükümlüye uygulanacak tretman ve ıslâh edici tedbirlerin müspet netice vermediği, çok kısa zaman için cezaevine alınan kişilerin, tahliye sonrası moral ve yaşantıları üzerinde menfi ve yıpratıcı tesirler tevliedettiği yapılan kriminolojik araştırmalar neticesinde anlaşılmıştır.

1962 yılı istatistiklerine göre, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaya hükümlü olanların cezaevleri mevcudunun % 91'ini teşkil ettiği, ancak 647 sayılı Cezaların infazı hakkındaki Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra bu nispetin 1967 yılında % 75,6, 1968 de % 76,5, 1969 da % 76,3, 1970 de % 72,8'e indiği, ancak yıllar ilerledikçe hükümlü nüfusunda beliren artış sonucu bu nispetlerin tekrar yükselme kaydettiği görülmüştür.

Bu rakamlardan da anlaşılacağı üzere, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaya hükümlü olanların büyük artış göstermesi, Devlet Hazinesine de büyük külfet tahmil ettiği gibi cezaevlerindeki izdihamı da had safhaya getirdiği ve bu sebeple cezaevlerinde bulunan problemlili hükümlüler üzerinde etkili islah çabalarını da olumsuz yönden etkilediği müşahede edilmiştir.

Yukarda arz ve izaha çalışılan esbaba binaen değişiklik yapılması istenilen 4 ncü maddenin 1 nci fıkrasındaki ceza ve tedbirlerin bâzı istisnalarla âmir hüküm olarak uygulanması, ikinci fıkrada sayılan suçlardan dolayı verilecek olan kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine, birinci fıkradaki ceza ve tedbirlerin uygulanması mahkemenin takdirine bırakılmış ve parası olanın her zaman bu suçu işleyeceği zehabını kaldırmak amacıyla da mükerrirlerin mezkûr fıkra hükmünden istifade edemeyeceği hususları getirilmiştir.

İşledikleri herhangi bir suçtan dolayı hüküm giyen küçüklerin sabıka kayıtlarının mevcudiyeti uzun süre iş bulabilme ve hattâ tahsillerine dahî mâni olması karşısında, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar için 7 ncü maddenin (a) ve diğer bilûmum suçlar için (b) fıkrasındaki esaslar dairesinde adli sicildeki hükümlülük kayıtlarının mahkemece istisnasız silinmesine karar verilmesi öngörülmüştür.

SINOP MİLLETVEKİLİ HİLMİ BİÇER'İN TEKLİFİ

647 sayılı Cezaların İnfazı hakkındaki Kanunun 4 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — 647 sayılı Cezaların infazı hakkındaki Kanunun 4 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine uygulanabilecek ceza ve tedbirler;

Madde 4. — Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine; suçlunun kişiliğine, sair hallerine ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre mahkemece :

1. — Kabahatlerde, beher gün karşılığı 10 ilâ 20 lira hafif, cürümlerde 20 ilâ 40 lira hesabı ile ağır para cezasına,
2. — Aynen iade veya tazmine,
3. — Altı ayı geçmemek üzere bir eğitim veya islah kurumuna devam etmeye,
4. — Bir yılı geçmemek kaydıyla bir yere gitmekten, bâzı faaliyetleri veya meslek ve sanatı icradan men'e,
5. — Her nevi ehliyet ve ruhsatnamenin bir aydan bir yıla kadar muvakkaten geri alınmasına,

Hükmolunur. Ancak, taksirli suçlar ayırık olmak üzere, bu fıkrada yazılı sebepler ile suçun niteliği ve sosyal etkisi gerektirdiği takdirde yukarıdaki ceza ve tedbirler uygulanmaz. Suçun temas ettiği kanun maddesindeki cezalar verilir.

Zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma ve dolanlı iflâs suçlarından dolayı verilecek olan kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine mahkemece, birinci fıkradaki ceza ve tedbirler hükmolunabilir.

Birinci ve ikinci fıkra hükümleri taksirli suçlar hariç mükerrirler hakkında uygulanmaz.

Taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hürriyeti bağlayıcı ceza uzun süreli de olsa fail hakkında bu maddenin ilk fıkrasının (1) numaralı bendi hükmü uygulanabilir.

Hakkında Türk Ceza Kanununun 54 ncü maddesi uygulanmak suretiyle kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaya veya yukarıki fıkralarda yer alan tedbirlerden herhangi birine mahkûm olan kimsenin bir sene,

Aynı şekilde bütüm suçlardan dolayı hüküm giyen kimsenin beş sene içerisinde, 7 nci maddenin (a) ve (b) fıkralarında belirtilen şekil ve şartlara uygun olarak talep vukuunda adli sicildeki hükümlülük kaydının mahkemece silinmesine karar verilir.

Hürriyeti bağlayıcı cezadan çevrilen para cezasını kanunda öngörülen süre içerisinde ödemeyenler ile birinci fıkranın 2, 3, 4 ve 5 numaralı bentlerinde yazılı tedbirleri Cumhuriyet Savcılığınca yapılan tebligata rağmen 15 gün içerisinde yerine getirmeyenler veya hüküm gereklerine aykırı hareket edenlerin, hürriyeti bağlayıcı cezalarının aynen yerine getirilmesine mahkemece karar verilir.

Bu madde hükümleri sırf askerî suçlar ile askerî disiplin suçları ve birinci fıkranın 3 ve 4 numaralı bendi hükümleri de subaylar, askerî memurlar ve assubaylar hakkında uygulanmaz.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.

Kars Milletvekili İ. Hakkı Alaca'nın, 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanunun 4 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi (2/779)

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

6 . 12 . 1972

647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanunun 4 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında ki kanun teklifi ile gerekçesini arz eder, derin saygılarımı sunarım.

Kars Milletvekili
İ. Hakkı Alaca

GEREKÇE

Ekseri memleketlerin ceza ve infaz siyasetlerinde beliren gelişmeler sonucu, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların yararsız olduğu tespit edilerek bu ceza yerine kaim olmak üzere cezaevi dışında suçlunun ıslahı için gerekli tedbirler vazedilmiştir.

647 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin son fıkrasında belirtildiği üzere, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların azamî haddi altı ay olup, şartla salıvermeden istifade halinde bu süre dört ay ve daha az cezalarda ise icabında iki güne kadar inebilmektedir. Bu kısa süre içerisinde hükümlüye uygulanacak tretman ve ıslah edici tedbirlerin müspet netice vermediği, çok kısa zaman için cezaevine alınan kişilerin, tahliye sonrası moral ve yaşantıları üzerinde menfi ve yıpratıcı tesirler tevlihedettiği yapılan kriminolojik araştırmalar neticesinde anlaşılmıştır.

1962 yılı istatistiklerine göre, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaya hükümlü olanların cezaevleri mevcudunun % 91'ini teşkil ettiği, ancak 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra bu nispetin 1967 yılında % 75,6, 1968 de % 76,5, 1969 da % 76,3, 1970 de % 72,8'e indiği, ancak yıllar ilerledikçe hükümlü nüfusunda beliren artış sonucu bu nispetlerin tekrar yükselme kaydettiği görülmüştür.

Bu rakamlardan da anlaşılacağı üzere, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaya hükümlü olanların büyük artış göstermesi, Devlet Hazinesine de büyük külfet tahmil ettiği gibi cezaevlerindeki izdihamı da had safhaya getirdiği ve bu sebeple cezaevlerinde bulunan problemliler hükümlüler üzerinde etkili ıslah çabalarını da olumsuz yönden etkilediği müşahade edilmiştir.

Yukarda arz ve izaha çalışılan esbaba binaen değişiklik yapılması istenilen 4 ncü maddenin 1 nci fıkrasındaki ceza ve tedbirlerin bâzi istisnalarla âmir hüküm olarak uygulanması, ikinci

fıkra da sayılan suçlardan dolayı verilecek olan kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine, birinci fıkradaki ceza ve tedbirlerin uygulanması mahkemenin takdirine bırakılmış ve parası olanın her zaman bu suçu işleyeceği zehabını kaldırmak amacıyla de mükerrirlerin mezkûr fıkra hükümünden istifade edemeyeceği hususları getirilmiştir.

İşledikleri herhangi bir suçtan dolayı hüküm giyen küçüklerin sabıka kayıtlarının mevcudiyeti uzun süre iş bulabilme ve hattâ tahsillerine dahi mani olması karşısında, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar için 7 nci maddenin (a) ve diğer bilûmum suçlar için (b) fıkrasındaki esaslar dairesinde adli sicildeki hükümlülük kayıtlarının mahkemece istisnasız silinmesine karar verilmesi öngörülmüştür.

KARS MİLLETVEKİLİ İ. H. ALACA'NIN TEKLİFİ

647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanununun 4 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanununun 4 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine uygulanabilecek ceza ve tedbirler,

MADDE 4. — Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine; suçlunun kişiliğine, sair hallerine ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre mahkemece :

1. Kabahatlerde, beher gün karşılığı 10 ilâ 20 lira hafif, cürümlerde 20 ilâ 40 lira hesabı ile ağır para cezasına,
2. Aynen tade veya tazmine,
3. Altı ayı geçmemek üzere bir eğitim veya ıslah kurumuna devam etmeye,
4. Bir yılı geçmemek kaydıyla bir yere gitmekten, bazı faaliyetleri veya meslek sanatı icradan men'e,
5. Her nevi ehliyet ve ruhsatnamenin bir aydan bir yıla kadar muvakkaten geri alınmasına, Hükmolunur. Ancak, taksirli suçlar ayırık olmak üzere, bu fıkra da yazılı sebepler ile suçun niteliği ve sosyal etkisi gerektirdiği takdirde yukarıdaki ceza ve tedbirler uygulanmaz. Suçun temas ettiği kanun maddesindeki cezalar verilir.

Zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma ve dolanlı iflâs suçlarından dolayı verilecek olan kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine mahkemece, birinci fıkradaki ceza ve tedbirler hükmolunabilir.

Birinci ve ikinci fıkra hükümleri taksirli suçlar hariç mükerrirler hakkında uygulanmaz.

Taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hürriyeti bağlayıcı ceza uzun süreli de olsa fail hakkında bu maddenin ilk fıkrasının (1) numaralı bendi hükmü uygulanabilir.

Hakkında Türk Ceza Kanununun 54 ncü maddesi uygulanmak suretiyle kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaya veya yukarıki fıkralarda yeralan tedbirlerden herhangi birine mahkûm olan kimsenin bir sene,

Aynı şekilde bilûmum suçlardan dolayı hüküm giyen kimsenin beş sene içerisinde,

7 nci maddenin (a) ve (b) fıkralarında belirtilen şekil ve şartlara uygun olarak talep vukuunda adli sicildeki hükümlülük kaydının mahkemece silinmesine karar verilir.

Hürriyeti bağlayıcı cezadan çevrilen para cezasını kanunda öngörülen süre içerisinde ödemeyenler ile birinci fıkranın 2, 3, 4 ve 5 numaralı bentlerinde yazılı tedbirleri Cumhuriyet Savcılığınca yapılan tebligata rağmen 15 gün içerisinde yerine getirmeyenler veya hüküm gereklerine aykırı hareket edenlerin, hürriyeti bağlayıcı cezalarının aynen yerine getirilmesine mahkemece karar verilir.

Bu madde hükümleri sırf askerî suçlar ile askerî disiplin suçları ve birinci fıkranın 3 ve 4 numaralı bendi hükümleri de subaylar, askerî memurlar ve assubaylar hakkında uygulanmaz.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.

3 ncü Toplantı yılında Adalet Komisyonu raporu

Millet Meclisi
3 ncü Toplantı yılında
Adalet Komisyonu
Esas No. : 1/592
Karar No. : 69

12 . 6 . 1972

YÜKSEK BAŞKANLIĞA

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 12 . 1 . 1972 tarihinde kararlaştırılan 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanunda Değişiklik Yapılmasına dair olup, Komisyonumuza havale olunan Kanun tasarısı ilgili Bakanlık temsilcisinin de iştirakiyle tetkik ve müzakere olundu.

Cezaların şahsileştirilmesi prensibine paralel şekilde infazın da şahsileştirilmesi, isabetli bir ıslah rejimini tayin için hükümlülerin davranış ve ahlakî temayüllerinin önceden tespitine imkân verecek bir müşahede devresinin tesisini, hükümlülerin tamamına sarf olacak şekilde bir çalışma sisteminin ihdasını, bâzı hallerde hükümlülere izin verilmesini, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların bilinen mahzurlarını gidermek maksadıyla icabında bu cezalar yerine para cezası veya bâzı tedbirlerin uygulanmasını, cezaların ertelenme hadlerinin artırılmasını, ıslah kurumlarının sınıflandırılmasını, şartla salıverme hükümlerinden hükümlülük süresi ne olursa olsun bütün hükümlülerin yararlandırılmalarını sağlamak maksadıyla çıkarılmış bulunan 13 . 7 . 1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanunun 7 yıla yaklaşan uygulaması sonucu genellikle memnuniyet verici olmakla beraber; bâzı hükümlerinin müeyyideden yoksun olması, kanunda öngörülen bâzı tedbirlerin gereğince uygulanmasına imkân verecek ölçüde toplumumuzun henüz örgütlenmemiş bulunması; bilhassa para cezasının tahsilî hakkında getirilmiş bulunan yeni esasların bu cezaların tahsilini güçleştirdiği ödeme gücü olmayanlar yönünden bu tür cezaların tamamıyla etkisiz kaldığı; geçici 4 ncü maddesi hükmünün meydana getirdiği sonuçların askerî yargı alanındaki uygulamasının, askerlik hizmeti icaplarına uygun düşmediği ve askerî disiplin işlemlerini olumsuz şekilde etkilediği; para cezalarının sureti tahsilî hakkında özel kanunlarda mevcut bâzı hükümlerinde kaldırılmış olmasının sakıncalar doğurduğu gerekçesiyle hazırlanmış bulunan tasarı, Komisyonumuzca olumlu mütalâa edilmiş ve tümü kabul edilerek maddeler üzerinde yapılan müzakereler sonunda vaki tekliflerde dikkate alınmak suretiyle, tasarrın, 1 ncü maddesinde yer alan 647 sayılı Kanunun 2, 4, 5, 6 ncü maddeleri değiştirilmek suretiyle 9, 14, 18, 19 ncü maddeler ile 2 ncü maddedeki ek madde 1, tasarrın 3 ncü maddesi, 4 ncü maddesi, 5 ve 6 ncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 1 ncü maddesinde yer alan 647 sayılı Kanunun 2 ncü maddesinin ilk fıkrasının sonundaki «yerine getirilemez» ibaresi kanunun adına uygun olacak tarzda «infaz olunamaz» şeklinde değiştirilmiş, aynı maddenin dördüncü fıkrasında yer alan «yerine getirilmesine» ibaresi «infazına», keza beşinci fıkradaki «yerine getirilmesine» ibaresi «infazına» şeklinde değiştirilmiştir.

Tasarının 1 ncü maddesinde yer alan dördüncü maddenin üçüncü fıkrasındaki «15» günlük süre «30» gün olarak değiştirilmiştir.

Tasarının 1 ncü maddesinde yer alan 647 sayılı Kanunun beşinci maddesinin dördüncü fıkrasındaki taksit miktarı «üçten» ibaresi «dörtten» şeklinde değiştirilmiştir;

Tasarının 1 nci maddesinde yer alan 647 sayılı Kanunun 6 nci maddesinin son fıkrası «Bâzi suçlara ilişkin cezalar ile askerî suçlar ve disiplin suçlarına ilişkin cezaların ertelenemeyeceğine dair özel kanun hükümleri saklıdır.» şeklinde değiştirilmiştir.

Tasarının 1 nci maddesinde yer alan 647 sayılı Kanunun 9, 14, 18, 19 ncu maddeleriyle, tasarının 2, 3, 4, 5 ve 6 nci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygıyla sunulur.

Adalet Komisyonu Başkanı Y.

Komisyon Sözcüsü

Sivas

T. Koraltan

Kâtip

Sinop

H. Biçer

Bitlis

Söz hakkını saklı

K. M. Akışık

Elâzığ

M. Aytuğ

Erzurum

S. Aras

İmzada bulunamadı

İçel

M. Arıkan

Kars

İ. H. Alaca

Konya

İ. Baran

İmzada bulunamadı

Kütahya

F. Azmioğlu

İmzada bulunamadı

Mardin

E. K. Aybar

Niğde

M. Ocakçıoğlu

Tokat

O. Hacıbaloğlu

4 ncü toplantı yılında seçilen Adalet Komisyonu raporu

Millet Meclisi

4 ncü toplantı yılında seçilen

Adalet Komisyonu

Esas No. : 1/592, 2/778, 2/779

Karar No. : 63

29 . 12 . 1972

YÜKSEK BAŞKANLIĞA

Geçen toplantı yılı Millet Meclisi Gündemine intikâl eden, ancak görüşülmesi yapılamadığı için Komisyonumuza tekabül için gönderilen, «13 . 7 . 1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların infazı hakkındaki Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı» ile, bu toplantı yılı Komisyonumuza havale edilen ve aynı mahiyette olan «Sinop Milletvekili Hilmi Biçer'in 647 sayılı Cezaların infazı hakkındaki Kanunun 4 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi» ve «Kars Milletvekili İsmail Hakkı Alaca'nın 647 sayılı Cezaların infazı hakkındaki Kanunun 4 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi», tasarı esas alınmak ve birleştirilmek suretiyle, Hükümet temsilcileri de hazır bulunduğu halde tetkik ve müzakere olundu.

Tekliflerin; gerekçelerinde öne sürülen hususları tahakkuk ettirecek nitelikte bulunmadıkları, ayrıca mükerrer hükümler bakımından, 647 sayılı Kanunun 4 ncü maddesinde yazılı tedbirlerin uygulanamayacağı esasını getirmek suretiyle mer'i hükmün kapsamını bu noktada daralttığı cihetle, aynı mahiyette olan her iki teklif de Komisyonumuzca olumlu mütalâa edilmemiş, ancak; henüz çocuk mahkemeleri kurulmamış olan memleketimizde, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların küçükler üzerinde olumsuz etkilerini dikkate alan Komisyonumuz, suç tarihinde henüz 18

Millet Meclisi

(S. Sayısı : 701'e 1 nci ek)

yaşını ikmal etmemiş küçüklerin mahkûm edildikleri kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalarının, sözü geçen Kanunun 4 ncü maddesinde yazılı ceza veya tedbirlerden birine çevrilmesini uygun bulmuş ve bu hususu temin edecek bir hükmü, tasarının 4 ncü maddesinin birinci fıkrasına ilâve etmiş bulunmaktadır.

Tasarının 4 ncü maddesine yapılan bu ilâve dışında, diğer hükümleri, sabık Adalet Komisyonunca tanzim edildiği şekilde aynen benimsenmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere işbu rapor Yüksek Başkanlığa saygıyla sunulur.

Adalet Komisyonu Başkanı

İstanbul

i. H. Tekinel

Sözcü

Sinop

H. Biçer

Kâtip

Kırklareli

M. Atagün

İçel

M. Arıkan

Kars

i. H. Alaca

Konya

O. Okay

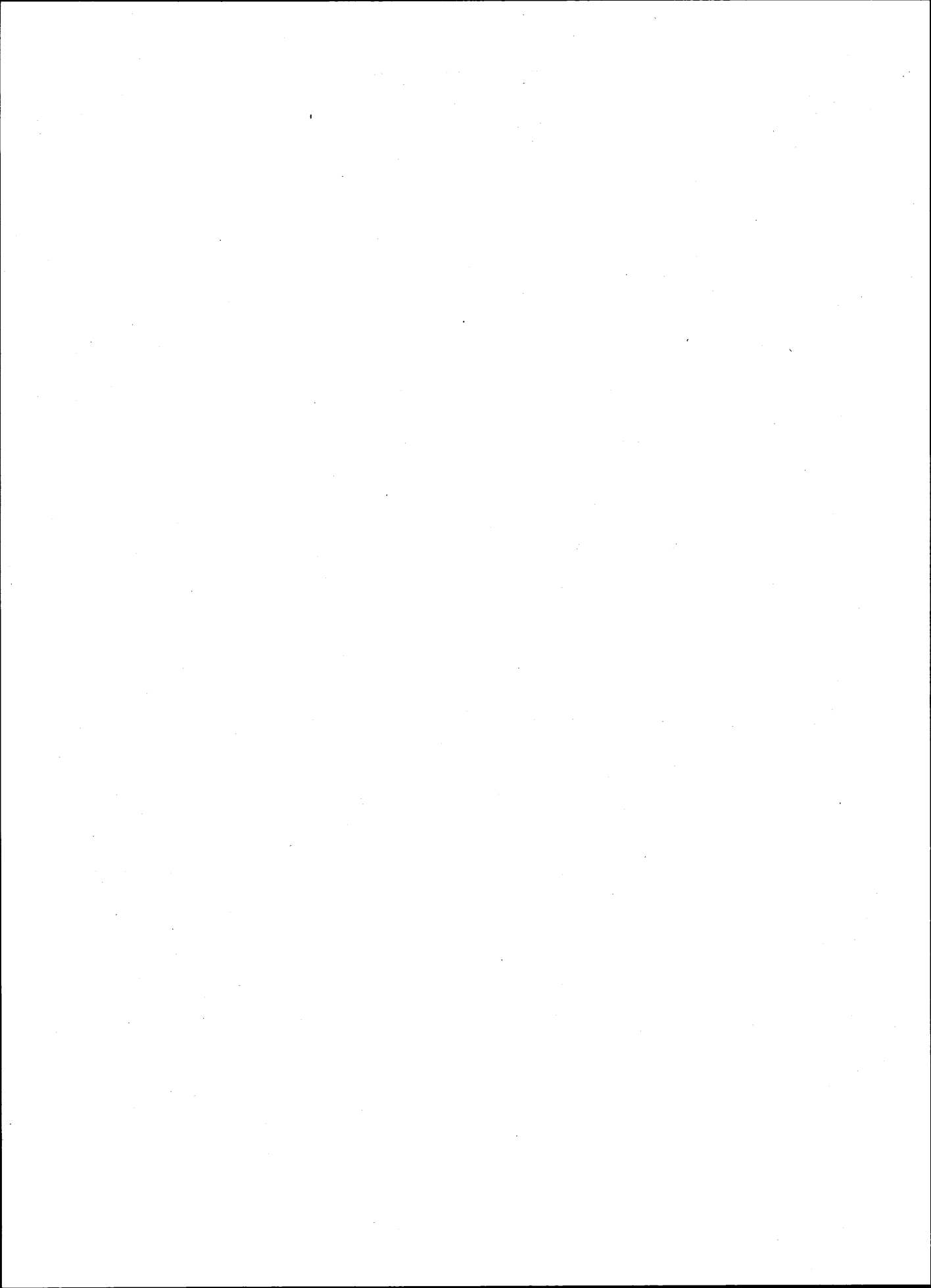
Manisa

H. Okçu

Niğde

M. Ocakçıoğlu

İmzada bulunamadı.

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

13 . 7 . 1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların infazı hakkındaki Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 13 . 7 . 1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların infazı hakkındaki Kanunun 2, 4, 5, 6, 9, 14, 18 ve 19 ncu maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ölüm cezası ve yerine getirilmesi :

Madde 2. — Ölüm cezası, buna hükümlü olan kimsenin asılması suretiyle hayatının izalesidir. Ölüm cezası, hükümlünün mensubolduğu din ve mezhebin hususî günlerinde yerine getirilemez.

Gebe kadınlar doğurmadıkça, akıl hastalığına tutulanlar iyileşmedikçe ölüm cezası infaz olunmaz.

Ölüm cezası, hükümlü hakkındaki kararın Yargıtayca onanması ve Türkiye Büyük Millet Meclisince yerine getirilmesine karar verilmesinden sonra gizli şekilde ve tüzükte belirtilen esaslar dâhilinde infaz olunur.

Askerî suçlardan dolayı asker kişiler hakkında verilen ölüm cezalarının yerine getirilmesine ilişkin hükümler saklıdır.

Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine uygulanabilecek ceza ve tedbirler :

Madde 4. — Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine; suçlunun kişiliğine, sair hallerine ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre mahkemece;

1. Kabahatlerde, beher gün karşılığı 10 ilâ 20 lira hafif, cürümlerde 20 ilâ 40 lira hesabıyla ağır para cezasına,
2. Aynen iade veya tazmine,
3. Altı ayı geçmemek üzere bir eğitim veya ıslah kurumuna devam etmeye,
4. Bir yılı geçmemek kaydıyla muayyen bir yere gitmekten, bâzı faaliyetleri veya meslek ve sanatı icradan men'e,
5. Her nevi ehliyet ve ruhsatnamenin bir aydan bir yıla kadar muvakkaten geri alınmasına, Hükmolunabilir.

Taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hürriyeti bağlayıcı ceza uzun süreli de olsa fail hakkında bu maddenin ilk fıkrasının (1) numaralı bendi hükmü uygulanabilir.

Hürriyeti bağlayıcı cezadan çevrilen para cezasını kanunda öngörülen süre içerisinde ödemiye-ler ile birinci fıkranın 2, 3, 4 ve 5 numaralı bentlerinde yazılı tedbirleri Cumhuriyet savcılığınca yapılan tebligata rağmen 15 gün içerisinde yerine getirmiyenler veya hüküm gereklerine aykırı hareket edenlerin, hürriyeti bağlayıcı cezalarının aynen yerine getirilmesine mahkemece karar verilir.

3 NCÜ TOPLANTI YILINDA SEÇİLEN ADALET KOMİSYONU DEĞİŞTİRİŞİ

13 . 7 . 1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların İnfazı hakkındaki Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 13 . 7 . 1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların İnfazı hakkındaki Kanunun 2, 4, 5, 6, 9, 14, 18 ve 19 ncu maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ölüm cezası ve yerine getirilmesi :

Madde 2. — Ölüm cezası, buna hükümlü olan kimsenin asılması suretiyle hayatının izalesidir.

Ölüm cezası, hükümlünün mensubolduğu din ve mezhebin hususi günlerinde infaz olunmaz.

Gebe kadınlar doğurmadıkça, akıl hastalığına tutulmuşlar iyileşmedikçe ölüm cezası infaz olunmaz.

Ölüm cezası, hükümlü hakkındaki kararın Yargıtayca onanması ve Türkiye Büyük Millet Meclisince infazına karar verilmesinden sonra gizli şekilde ve tüzükte belirtilen esaslar dâhilinde infaz olunur.

Askeri suçlardan dolayı asker kişiler hakkında verilen ölüm cezalarının infazına ilişkin hükümler saklıdır.

Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine uygulanabilecek ceza ve tedbirler :

Madde 4. — Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine; suçlunun kişiliğine, sair hallerine ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre mahkemece;

1. Kabahatlerde, beher gün karşılığı 10 ilâ 20 lira hafif, cürümlerde 20 ilâ 40 lira hesabıyla ağır para cezasına,

2. Aynen iade veya tazmine,

3. Altı ayı geçmemek üzere bir eğitim veya ıslah kurumuna devam etmeye,

4. Bir yılı geçmemek kaydıyla muayyen bir yere gitmekten, bâzı faaliyetleri veya meslek ve sanatı icradan men'e,

5. Her nevi ehliyet ve ruhsatnamenin bir aydan bir yıla kadar muvakkaten geri alınmasına,

Hükümlenabilir.

4 NCÜ TOPLANTI YILINDA SEÇİLEN ADALET KOMİSYONU DEĞİŞTİRİŞİ

13 . 7 . 1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanunda değişiklik yapılmasına dair Kanun tasarısı

MADDE 1. — 13 . 7 . 1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların infazı hakkındaki Kanunun 2, 4, 5, 6, 9, 14, 18 ve 19 ncu maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Ölüm cezası ve yerine getirilmesi :

Madde 2. — Sabık Adalet Komisyonunun 2 nci maddesi benimsenmiştir.

Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine uygulanabilecek ceza ve tedbirler :

Madde 4. — Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine; suçlunun kişiliğine, sair hallerine, ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre mahkemece;

1. Kabahatlerde, beher gün karşılığı 10 ilâ 20 lira hafif, cürümlerde 20 ilâ, 40 lira hesabıyla ağır para cezasına,

2. Aynen iade veya tazmine,

3. Altı ayı geçmemek üzere bir eğitim veya ıslah kurumuna devam etmeye,

4. Bir yılı geçmemek kaydıyla muayyen bir yere gitmekten, bâzı faaliyetleri veya meslek ve sanatı icradan men'e,

5. Her nevi ehliyet ve ruhsatnamenin bir aydan bir yıla kadar muvakkaten geri alınmasına,

(Hükümetin teklifi)

Bu madde hükümleri sırf askerî suçlar ile askerî disiplin suçları ve birinci fıkranın 3 ve 4 numaralı bendi hükümleri de subaylar, askerî memurlar ve assubaylar hakkında uygulanmaz.

Para cezalarının tarifi, tesbiti ve yerine getirilmesi :

Madde 5. — Para cezası kanunda yazılı hadler arasında tâyin olunacak bir miktar paranın Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir.

Asgarî ve âzamî hadleri gösterilen para cezalarının miktarı suçlunun iktisadî durumu, aile sorumluluğu, meşgale ve mesleği, yaş ve sağlık durumu cezanın sosyal etkisi ve uyarma amacı gibi hususlar gözönünde tutularak tespit edilir.

Mahkeme gerekli gördüğü takdirde, hükmedeceği para cezasının tâyin edeceği sürelerde ve belirli taksitlerle ödenmesine de karar verebilir. Ancak taksitlerden birinin süresinde ödenmemesi halinde geri kalan miktarın tamamının tahsili gerektiğini de kararda gösterir.

Taksit süresi iki yılı geçemez ve taksit miktarı üçten eksik olamaz.

Bu ceza hükmünü bildiren ilâm kesinleşince Cumhuriyet savcılığına verilir. Cumhuriyet savcısı bir ay içinde para cezasını ödemesi için hükümlüye usulü dairesinde bir ödeme emri tebliğ eder.

Hükümlü, tebliğ olunan ödeme emri üzerine belli süre içinde para cezasını ödemezse Cumhuriyet savcısının kararı ile bir gün 10 lira sayılmak üzere hapsedilir. Kesirler nazara alınmaz, Ancak 10 liradan aşağı hükmolunan para cezaları bir gün hapse çevrilir.

Para cezasının hapse çevrileceği mahkeme ilâmında yazılı olması bile yukardaki hüküm Cumhuriyet savcılığınca uygulanır.

Mahkemece para cezasının tahsiline taksit öngörülmemiş ise bir aylık süre içerisinde para cezasının üçte birini ödeyen hükümlünün isteği üzerine geri kalan para cezasının birer aylık iki taksitte ödenmesine müsaade olunur. İkinci taksit vaktinde ödenmezse üçüncü taksit müsaadesi hükümsüz kalır.

(3 ncü Toplantı yılında seçilen
Adalet Komisyonu değişikliği)

Taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hürriyeti bağlayıcı ceza uzun süreli de olsa fail hakkında bu maddenin ilk fıkrasının (1) numaralı bendi hükmü uygulanabilir.

Hürriyeti bağlayıcı cezadan çevrilen para cezasını kanunda öngörülen süre içerisinde ödemeyenler ile birinci fıkranın 2, 3, 4 ve 5 numaralı bentlerinde yazılı tedbirleri Cumhuriyet Savcılığınca yapılan tebligata rağmen 30 gün içerisinde yerine getirmeyenler veya hüküm gereklerine aykırı hareket edenlerin, hürriyeti bağlayıcı cezalarının aynen yerine getirilmesine mahkemece karar verilir.

Bu madde hükümleri sırf askerî suçlar ile askerî disiplin suçları ve birinci fıkranın 3 ve 4 numaralı bendi hükümleri de subaylar, askerî memurlar ve assubaylar hakkında uygulanmaz.

Para cezalarının tarifi, tespiti ve yerine getirilmesi :

MADDE 5. — Para cezası kanunda yazılı hadler arasında tayin olunacak bir miktar paranın Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir.

Asgarî ve azamî hadleri gösterilen para cezalarının miktarı suçlunun iktisadî durumu, aile sorumluluğu, meşgale ve meslekî, yaş ve sağlık durumu cezanın sosyal etkisi ve uyarma amacı gibi hususlar gözönünde tutularak tespit edilir.

Mahkeme gerekli gördüğü takdirde, hükmedeceği para cezasının tayin edeceği sürelerde ve belirli taksitlerle ödenmesine de karar verebilir. Ancak taksitlerden birinin süresinde ödenmemesi halinde geri kalan miktarın tamamının tahsilî gerektiğini de kararda gösterir.

Taksit süresi iki yılı geçmez ve taksit miktarı dörtten eksik olamaz.

Bu ceza hükmünü bildiren ilâm kesinleşince Cumhuriyet Savcılığına verilir. Cumhuriyet Savcısı bir ay içinde para cezasını ödemesi için hükümlüye usulü dairesinde bir ödeme emri tebliğ eder.

(4 ncü Toplantı yılında seçilen
Adalet Komisyonu değişikliği)

Hükmolunabilir. Ancak; haklarında T. C. K. nun 54 veya 55 nci maddeleri uygulanmış bulunanların kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaları yerine mahkemece yukarıki bentlerde yazılı ceza ve tedbirlerden birine hükmolunur.

Taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hürriyeti bağlayıcı ceza uzun süreli de olsa fail hakkında bu maddenin ilk fıkrasının (1) numaralı bendi hükmü uygulanabilir.

Hürriyeti bağlayıcı cezadan çevrilen para cezasını kanunda öngörülen süre içerisinde ödemeyenler ile birinci fıkranın 2, 3, 4 ve 5 numaralı bentlerinde yazılı tedbirleri Cumhuriyet Savcılığınca yapılan tebligata rağmen 30 gün içerisinde yerine getirmeyenler veya hüküm gereklerine aykırı hareket edenlerin, hürriyeti bağlayıcı cezalarının aynen yerine getirilmesine mahkemece karar verilir.

Bu madde hükümleri sırf askerî suçlar ile askerî disiplin suçları ve birinci fıkranın 3 ve 4 numaralı bendi hükümleri de subaylar, askerî memurlar ve assubaylar hakkında uygulanmaz.

Para cezalarının tarifi, tespiti ve yerine getirilmesi :

Madde 5. — Sabık Adalet Komisyonunun 5 nci maddesi benimsenmiştir.

Hükümlü, mahpus kaldığı her gün için 6 ncı fıkra uyarınca 10 lira indirildikten sonra geri kalan parayı öderse hapisten çıkarılır.

Para cezası yerine çektirilen hapis cezası 3 yılı geçemez. Türk Ceza Kanununun 84 ncü maddesi hükmü saklıdır.

Kendi isteği üzerine hükümlü, para cezasından çevrilen hapis yerine Devlet, mahalli idare, Kamu İktisadi Teşebbüsü ve sair kamu kurumlarının hizmetlerinde çalıştırılabilir. Rayice göre emsallerine ödenen ücret tutarından hükümlünün işesi için lüzumlu miktar ayrıldıktan sonra bakıyesi hükmolunan cezadan mahsubedilir.

Çektirilen hapis süresi para cezasını tamamiyle karşılamamış olursa geri kalan paranın tahsili için ilâm Cumhuriyet Savcılığınca mahallin en büyük mal memurluğuna verilir. Ve mal memurluğunca Âmme alacaklarının tahsili usulü hakkındaki Kanuna göre infaz edilir.

Cezaların ertelenmesi :

Madde 6. — Adliye mahkemelerinde para cezasından başka bir ceza ile mahkûm olmayan kimse, işlediği bir suçtan dolayı ağır veya hafif para veya 6 aya kadar ağır hapis veya bir yıla kadar hapis veya hafif hapis cezalarından biri ile mahkûm olur ve geçmişteki hali ile ahlâkî temayüllerine göre cezasının ertelenmesi ilerde cürüm işlemekten çekinmesine sebeb olacağı hakkında mahkemece kanaat edilirse, bu cezanın ertelenmesine hükmolunabilir. Bu halde erteleme nin sebebi hükmünde yazılır.

Fiilin işlendiği zamanda 15 yaşını bitirmemiş küçüklerin mahkûm oldukları ağır hapis cezası iki seneden, hapis ve hafif hapis cezası üç seneden; 15 yaşını doldurmuş olup da 18 yaşını ikmal

(3 ncü Toplantı yılında seçilen
Adalet Komisyonu değişikliği)

Hükümlü, tebliğ olunan ödeme emri üzerine belli süre içinde para cezasını ödemezse Cumhuriyet Savcısının kararı ile bir gün 10 lira sayılmak üzere hapsedilir. Kesirler nazara alınmaz, ancak 10 liradan aşağı hükmolunan para cezaları bir gün hapse çevrilir.

Para cezasının hapse çevrileceği mahkeme ilâmında yazılı olmasa bile yukardaki hüküm Cumhuriyet savcılığınca uygulanır.

Mahkemece para cezasının tahsilinde taksit öngörülmemiş ise bir aylık süre içinde para cezasının üçte birini ödeyen hükümlünün isteği üzerine geri kalan para cezasının birer aylık iki taksitte ödenmesine müsaade olunur. İkinci taksit vaktinde ödenmezse üçüncü taksit müsaadesi hükümsüz kalır.

Hükümlü, mahpus kaldığı her gün için 6 ncı fıkra uyarınca 10 lira indirildikten sonra geri kalan parayı öderse hapisten çıkarılır.

Para cezası yerine çektirilen hapis cezası 3 yılı geçemez. Türk Ceza Kanununun 84 ncü maddesi hükmü saklıdır.

Kendi isteği üzerine hükümlü, para cezasından çevrilen hapis yerine Devlet, mahallî, idare, kamu iktisadî teşebbüsü ve sair kamu kurumlarının hizmetlerinde çalıştırılabilir. Rayice göre emsallerine ödenen ücret tutarından hükümlünün faşesi için lüzumlu miktar ayrıldıktan sonra bakiyesi hükmolunan cezadan mahsubedilir.

Çektirilen hapis süresi para cezasını tamamiyle karşılamamış olursa geri kalan paranın tahsili için ilâm Cumhuriyet savcılığınca mahallin en büyük mal memurluğuna verilir. Ve mal memurluğunca Âmme Alacaklarının tahsili usulü hakkındaki Kanuna göre infaz edilir.

Cezaların ertelenmesi :

Madde 6. — Adliye mahkemelerinde para cezasından başka bir ceza ile mahkûm olmayan kimse, işlediği bir suçtan dolayı ağır veya hafif para veya 6 aya kadar ağır hapis veya bir yıla kadar hapis veya hafif hapis cezalarından biri ile mahkûm olur ve geçmişteki halıyla ahlâkî temayüllerine göre cezasının ertelenmesi ilerde cürüm işlemekten çekinmesine sebeb olacağı

(4 ncü Toplantı yılında seçilen
Adalet Komisyonu değişikliği)

Cezaların ertelenmesi :

Madde 6. — Sabık Adalet Komisyonunun 6 ncü maddesi benimsenmiştir.

(Hükümetin teklifi)

etmemiş olanlar ile 70 yaşına varmış ihtiyarların mahkûm oldukları ağır hapis cezası bir seneden hapis veya hafif hapis cezası iki seneden fazla olmadığı hallerde de yukardaki fıkra hükümleri uygulanabilir.

Bâzi askerî suçlarla, askerî disiplin suçlarının ertelenemeyeceğine dair özel kanun hükümleri saklıdır.

Müşahedeye tabi tutulma :

Madde 9. — Müebbet ağır hapis cezasına veya uzun süreli hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm olanlar, haklarında uygulanacak rejimi, ahlâkî eğilimlerini ve gönderilmesi gereken infaz kurumunu tesbit için tüzükte gösterilen esaslar dairesinde müşahedeye tabi tutulurlar.

Müşahede süresi 60 günü geçemez.

Hükümlü, kişiliğine, sair hallerine, suçun işlenmesindeki özelliklere göre gerektiğinde müşahedeye tabi tutulmayabilir.

İnfazı gereken cezaları 6 aydan aşağı olanlar müşahedeye tabi tutulmazlar.

Müşahade sonunda, müşahade merkezi hükümlüye ait dosyayı mütalâasıyle Bakanlığa gönderir. Müşahade sonucuna göre hükümlünün gönderileceği infaz kurumu Bakanlıkça tâyin olunur.

Hükümlülerin müşahedeye tabi tutulmasına ve ceza evlerinin sınıflandırılmasına ilişkin hükümler, askerî ceza evleri ve cezaları buralarda infaz olunan hükümlüler hakkında uygulanmaz.

İzin :

Madde 14. — Hürriyeti bağlayıcı cezaları infaz edilmekte olanlardan :

a) Hükümlülük süresinin 1/5 ini iyi hal ile geçirenlere anasının, babasının, eşinin, kardeşinin veya çocuğunun ölümü veya bunlardan birinin ciddi veya ağır hastalıkları halinde yahut zarara mâruz kaldıkları büyük yangın, deprem, su baskını gibi âfetlerin vukuunda yol dâhil bir günden 10 güne kadar,

b) Açık infaz kurumlarında bulunanlarla, yarı açık infaz kurumlarında olup da açık infaz kurumlarına geçmeye hak kazananlardan hükümlülük süresinin yarısını iyi hal ile geçirmiş olanlara ayrıca yol dâhil 72 saate kadar,

c) İnfaz kurumlarında hükümlülük süresinin en az 6 ayını geçirmiş ve şartla salıverilmelerine 15 gün kalmış olan hükümlülere normal hayata avdetlerini sağlayacak ve iş temin edebilecek imkânların verilmesi için kendi başlarına veya infaz sonrası yardım kurumlarıyla temasa geçmek için çalışma saatleri içinde ve her seferinde yol dâhil 8 saate kadar,

Cumhuriyet Savcısının tasvibiyle mahfuzen veya serbest olarak Tüzükte gösterilen esaslar dâhilinde izin verilebilir.

İzinde geçen süreler hükümlülükte geçmiş sayılır.

(3 ncü Toplantı yılında seçilen
Adalet Komisyonu değişikliği)

hakkında mahkemece kanaat edilirse, bu cezanın ertelenmesine hükmolunabilir. Bu halde ertelenmenin sebebi hükmünde yazılır.

Fülin işlendiği zamanda 15 yaşını bitirmemiş küçüklerin mahkûm oldukları ağır hapis cezası iki seneden, hapis ve hafif hapis cezası üç seneden; 15 yaşını doldurmuş olup da 18 yaşını ikmal etmemiş olanlar ile 70 yaşına varmış ihtiyarların mahkûm oldukları ağır hapis cezası bir seneden hapis veya hafif hapis cezası iki seneden fazla olmadığı hallerde de yukardaki fıkra hükümleri uygulanabilir.

Bâzı suçlara ilişkin cezalar ile askerî suçlar ve disiplin suçlarına ilişkin cezaların ertelenemeyeceğine dair özel kanun hükümleri saklıdır.

Müşahedeye tabi tutulma :

Madde 9. — Tasarının 9 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

İzin :

Madde 14. — Tasarının 14 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(4 ncü Toplantı yılında seçilen
Adalet Komisyonu değişikliği)

Müşahedeye tabi tutulma :

Madde 9. — Tasarının 9 ncü maddesi aynen benimsenmiştir.

İzin :

Madde 14. — Tasarının 14 ncü maddesi aynen benimsenmiştir.

(Hükümetin teklifi)

İzinden dönmiyen veya izin süresini geçiren hükümlüler hakkında Türk Ceza Kanununun 299 ve mütaakip maddelerinde yazılı hükümler uygulanır.

Madde 18. — Andlaşmalarda öngörülen hükümler saklı kalmak şartıyla yabancılar hakkında Türk mahkemelerince hükmolunan hürriyeti bağlayıcı cezaların ve emniyet tedbirlerinin infazının mütekabiliyet ve cezanın aynen uygulanacağı hususu taahhüdedilmek kaydıyla, yabancıların uyruğu olduğu Devletin infaz kurumlarına bırakılmasına, Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca karar verilebilir.

Türk mahkemelerince mahkûm edilmiş olup da hürriyeti bağlayıcı cezaları ikmal veya kısmen veya tamamen affolunmuş yahut şartla salıverilmiş bulunan yabancıardan ayrıca emniyeti umumiye nezareti altında bulundurulması veya şartla salıverilmiş olması sebebiyle Türk Ceza Kanununun 28 nci maddesinin 3 ve 4 ncü fıkraları hükümlerinin uygulanması gerekenlerden varsa para cezaları ile her türlü şahsi hak ve yargılama giderlerini ödiyenlerin istekleri üzerine yurt dışına çıkmalarına ve yurttan kalmaları sakıncalı görülenlerin de Cumhuriyet Savcılığının talebi ile hüküm veren mahkemece hudut dışı edilmelerine, karar verilebilir.

Hudut dışı edilmiş yabancılar 5 yıl geçmedikçe yurda sokulmazlar.

Şartla salıverilme :

Madde 19. — Muvakkat hürriyeti bağlayıcı cezalarda hükümlülük süresinin 2/3 nü ve müebbet ağır hapiste 24 yılını geçmiş olup da Tüzüğe göre iyi halli hükümlü niteliğinde bulunanlar talepleri olmasa dahi şartla salıverilirler.

Cezalarının infazı sırasında, ceza infaz kurumlarından firar etmiş olanların yukardaki fıkra hükmünden yararlanabilmeleri için, muvakkat hürriyeti bağlayıcı cezalarda hükümlülük süresinin 4/5 ni, müebbet ağır hapiste 30 yılını çekmiş olmaları şarttır.

Yukardaki nisbetlerin tâyininde hükümlünün tutuklu kaldığı günler de hesaba katılır.

Şartla salıverilmeyi gerektirir mahiyette ceza evi idaresi tarafından verilen gerekçeli mütalâa hükmü veren mahkemeye, hükümlü başka bir yerde bulunuyorsa, hükümlünün bulunduğu yerdeki hükmü veren mahkeme derecesinde bulunan mahkemeye tevdi edilir. Mahkeme bu mütalâayı uygun görürse şartla salıverilme kararı derhal yerine getirilir.

Mahkeme şartla salıverilmeyi uygun görmediği takdirde gerekçesini kararında gösterir.

Bu karara karşı hükümlü, vekili, kanuni mümessili veya Cumhuriyet Savcısı tarafından acele itiraz yoluna başvurulabilir.

Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalarının bu kanunun 8 nci maddesinin 1, 2 ve 3 ncü bentlerine göre infazına karar verilenler şartla salıverilmeden yararlanamazlar.

Şartla salıverilmiş olan hükümlüler hakkında şartla salıverilme süresinin sonuna kadar Türk Ceza Kanununun 28 nci maddesinin 3 ve 4 ncü fıkraları hükümleri uygulanır.

Şartla salıverme, hükümlünün iktidarı nisbetinde şahsi hakları tanzim etmesi şartına talik eder.

MADDE 2. — 13 . 7 . 1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların infazı hakkındaki Kanuna aşağıda yazılı ek madde eklenmiştir.

EK MADDE 1. — Sırf askerî suçlar ile askerî disiplin suçları ayrı olmak üzere askere alınmadan önce veya askerlikleri sırasında işledikleri suçlardan dolayı er ve erbaşlar ile yedek subaylar hakkında kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine hükmedilen bu kanunun 4 ncü maddesinin 3 ve 4 numaralı bentlerinde yazılı tedbirler ile 5 nci maddesinde yazılı para cezalarının yerine getirilmesi askerlik hizmetlerinin sonuna bırakılır.

Bu süre içerisinde zamanaşımı işlemez.

(3 ncü Toplantı yılında seçilen
Adalet Komisyonu değişikliği)

(4 ncü Toplantı yılında seçilen
Adalet Komisyonu değişikliği)

Madde 18. — Tasarının 18 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 18. — Tasarının 18 nci maddesi aynen benimsenmiştir.

Şartla salıverme :

Madde 19. — Tasarının 19 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Şartla salıverilme :

Madde 19. — Tasarının 19 ncu maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 2. — 13 . 7 . 1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların infazı hakkındaki Kanuna aşağıdaki yazılı ek madde eklenmiştir.

EK MADDE 1. — Tasarının Ek 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — 13 . 7 . 1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların infazı Hakkındaki Kanuna aşağıda yazılı ek madde eklenmiştir :

EK MADDE 1. — Tasarının ek 1 nci maddesi aynen benimsenmiştir.

(Hükümetin teklifi)

MADDE 3. — 13 . 7 . 1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların infazı hakkındaki Kanunun geçici 4 ncü maddesine aşağıda yazılı fıkra eklenmiştir.

Ancak; mahkemelerce hükmolunan tazminî nitelikteki para cezalarının tahsil usul ve şeklini gösteren özel kanun hükümleri saklıdır.

MADDE 4. — 13 . 7 . 1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların infazı hakkındaki Kanuna ek geçici 8 nci madde eklenmiştir.

EK GEÇİCİ MADDE 8. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce işledikleri suçlardan dolayı para cezasına mahkûm edilmiş veya edilecek olanlardan usulüne göre ödeme emri tebliğ edilmiş ve belli süre içerisinde para cezasını ödemiş bulunmayanların ilâmları mahallin en büyük Malmemurluğuna verilir. Malmemurluğunca Âmme Alacaklarının Tahsili Usulü hakkındaki Kanuna göre infaz olunur.

MADDE 5. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6. — Bu kanun hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.

12 . 1 . 1972

Başbakan <i>N. Erim</i>	Devlet Bakanı <i>D. Kitaplı</i>	Devlet Bakanı <i>A. İ. Göğüş</i>	Devlet Bakanı <i>İ. Karaöz</i>
Devlet Bakanı <i>İ. Öztrak</i>	Adalet Bakanı <i>S. Bilge</i>	Millî Savunma Bakanı <i>F. Melen</i>	İçişleri Bakanı <i>F. Kubat</i>
Dışişleri Bakanı <i>H. Bayülken</i>	Maliye Bakanı <i>S. N. Ergin</i>	Millî Eğitim Bakanı <i>İ. Arar</i>	Bayındırlık Bakanı <i>M. Öztekin</i>
Ticaret Bakanı <i>N. Talû</i>	Sa. ve So. Yar. Bakanı <i>C. Aykan</i>	Güm. ve Tekel Bakanı <i>H. Özalp</i>	Tarım Bakanı <i>M. O. Dikmen</i>
Ulaştırma Bakanı <i>R. Danışman</i>	Çalışma Bakanı <i>A. R. Uzuner</i>	Sanayi ve Tekno. Bakanı <i>M. Erez</i>	En. ve Ta. Kay. Bakanı <i>N. Devres</i>
Turizm ve Ta. Bakanı <i>E. Y. Akçal</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>S. Bingöl</i>	Köy İşleri Bakanı <i>N. Sönmez</i>	Orman Bakanı <i>S. İnal</i>
Gençlik ve Spor Bakanı <i>A. Karaküçük</i>			

(3 ncü Toplantı yılında seçilen
Adalet Komisyonu değıştirişi)

MADDE 3. — Tasarının 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — 13 . 7 . 1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların infazı hakkındaki Kanuna ek geçici 8 nci madde eklenmiştir.

EK GEÇİCİ MADDE 8. — Tasarının ek geçici 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Tasarının 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Tasarının 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

(4 ncü Toplantı yılında seçilen
Adalet Komisyonu değıştirişi)

MADDE 3. — Tasarının 3 ncü maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 4. — 13 . 7 . 1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların infazı Hakkındaki Kanuna ek geçici 8 nci madde eklenmiştir :

EK GEÇİCİ MADDE 8. — Tasarının ek geçici 8 nci maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 5. — Tasarının 5 nci maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 6. — Tasarının 6 ncı maddesi aynen benimsenmiştir.